

Prefață

Studiul de față a fost inițiat de *Ministerul Educației și Cercetării și Consiliul Național pentru Curriculum* în cadrul *Proiectului de reformă a învățământului preuniversitar (Education Reform Project – RO 3742)* în scopul evaluării stadiului actual de implementare a noului curriculum național pentru învățământul obligatoriu. Demersul propriu-zis care a condus la elaborarea studiului, respectiv identificarea echipei de coordonare și de cercetare, precum și managementul investigației ca atare, au fost asigurate de *Centrul Educația 2000+ (București)*, membru al *Soros Open Network (SON)*, și *Consiliul Național pentru Curriculum*. Proiectul a fost cofinanțat de *Ministerul Educației și Cercetării și Centrul Educația 2000+*.

Premisa fundamentală pe care s-a bazat întreaga analiză este una cu incidență macrosocială: dezvoltarea economică și socială a unei națiuni moderne este dependentă de capitalul uman și de cel intelectual într-o proporție concurentă cu cea a altor forme de capital (fizic, financiar, social etc.). Educația este cea care consacră nivelul și calitatea capitalului uman și intelectual angajate în dezvoltare.

În ansamblul educației școlare învățământul obligatoriu deține o poziție-cheie. De performanțele acestuia depind afirmarea societății și economiei cunoașterii¹, participarea civică și culturală a populației, calitatea învățământului liceal și a celui superior. A analiza învățământul obligatoriu înseamnă, astfel, a da seamă nu numai de funcționarea acestuia, ci și de impactul său asupra societății în care se află.

Ca atare, în cele ce urmează vă propunem răspunsuri la următoarele două întrebări:

- 1) Care este starea învățământului nostru obligatoriu după aplicarea unei reforme a curriculumului (adică a modului de organizare a cunoașterii transmise școlar și a experiențelor de predare și învățare)?
- 2) În ce direcții ar trebui să se acționeze pentru a crește calitatea învățământului obligatoriu și impactul său asupra dezvoltării sociale?

Așadar, chestionăm unele stări de fapt și propunem direcții pentru o politică educațională menită atât să persevereze pe calea valorificării unor experiențe bune, cât și să crească performanțele în învățare ale elevilor.

În propunerile noastre ne-am bazat pe experiențele și opiniile a mii de elevi, cadre didactice, directori de școli, inspectori și părinți atât din zone urbane, cât și rurale răspândite în toate județele țării. În cercetare am utilizat date empirice de tip cantitativ și informații calitative rezultate din analize instituționale. Datele empirice cantitative au fost culese prin chestionare și interviuri. În acest sens au fost elaborate trei tipuri de chestionare pentru: directori, profesori și învățători, elevi din clasele a IV-a și a VIII-a. Au fost chestionate 5.778 de cadre didactice din 352 de unități școlare. De asemenea, au răspuns la chestionar 8.647 de elevi din clasa a IV-a și 6.556 de elevi din clasa a VIII-a. Toți au fost incluși în eșantioane reprezentative definite statistic. Informațiile calitative au fost culese prin trei tehnici de investigare: focus-grupuri, analize instituționale și analize ale conținuturilor programelor de învățământ și manualelor alternative. Datele și informațiile culese prin analize de conținut și focus-grupuri au fost prelucrate și sub forma unor studii de caz, centrate pe 17 școli selectate aleatoriu din eșantionul reprezentativ de 352 de școli. Raportul conține și date cantitative care privesc evoluția învățământului obligatoriu la nivel național, prezentând fluxurile de elevi și de personal didactic în perioada 1990-2000 și evidențiind mai ales aspecte critice privind abandonul școlar, analfabetismul, numărul de cadre necalificate, numărul de școli cu predare simultană etc.

1. Școala este prin excelență o instituție a cunoașterii într-un triplu sens. Mai întâi, școala are tendința de a transmite acele produse ale gândirii umane care au dobândit în cadrul disciplinelor academice statutul de cunoaștere. Până acolo încât pentru unii ceea ce este activat în școală este cunoaștere consacrată – cunoaștere care este propusă tinerilor în vederea socializării și a afirmării anumitor tipuri umane. Restul este doar cunoaștere într-un sens mai slab al cuvântului: în curs de consacrare; sau: mai puțin importantă; sau: perisabilă etc. Consecința care rezultă ia forma decalajului dintre cunoașterea avansată (de vârf) și cea transmisă școlar, decalaj care va exista tot atâta timp cât va exista școala pe care o știm. O altă școală ar putea fi altfel, dar ea încă n-a fost inventată. În al doilea rând, în măsura în care cunoașterea este învățare, iar școala instituție a învățării, prin implicație școala este instituție a cunoașterii. De data aceasta accentul este pus pe cunoaștere ca învățare, respectiv pe învățarea cunoașterii, incluzând în aceeași măsură informații, date etc., dar și capacități mentale care operează cu acestea și mecanismele prin care este produsă cunoașterea. În al treilea rând, cunoașterea potențează forțele individuale și sociale ale acțiunii și construcției. Cum s-a spus de la Fr. Bacon încoace, cunoașterea este putere, atât a minții, cât și a acțiunii dirijate, iar școala este principala instituție a transmiterii/reproducerii cunoașterii și, prin aceasta, a distribuției puterii în societate.

Într-o societate a cunoașterii, așa cum sunt societățile dezvoltate contemporane, școala ca instituție a cunoașterii deține o poziție fundamentală. Măsura dezvoltării unei societăți poate fi relevantă nu numai de indicatorii economici și de calitate a vieții, ci și de cei privitori la educație, calitatea școlii, respectiv de indicatori referitori la modul de organizare a cunoașterii și a învățării, al tipurile de performanțe așteptate, la calitatea activității educative și la modalitățile de distribuire în societate a educației. A proiecta, a evalua și a analiza performanțele școlare înseamnă a prospecta viitorul țării.

Capitolele relative la istoricul reformei curriculare au fost redactate de Dr. *Alexandru Crișan* și, respectiv, Dr. *Mihaela Singer*, foști Președinți ai Consiliului Național pentru Curriculum în diverse momente ale existenței acestei instituții.

Analize aprofundate au fost făcute (pe discipline de învățământ, pe unități școlare sau pe teme prestabilite) de către următoarele cadre didactice și cercetători: Prof. *Adrian Mihai Acostăchioae*, Lect. Dr. *Ion Albulescu*, Preparador *Mihaela Amocăniței*, Prof. *Elena Bălan*, Lector Dr. *Lavinia Bârlogeanu*, Prof. *Carmen Blendia*, Prof. *Daniela Bogdan*, Prof. *Mihaela Boșcaiu*, inf. prof. *Lica Brătean*, Prof. *Liliopi Burcea*, *Dorel Butucă*, Prof. *Nicolae Cățan*, Prof. *Maria Chiș*, Conf. Dr. *Vasile Chiș*, Instit. *Manuela Sabina-Costache*, *Georgeta Costescu*, Prof. *Emanuel Coțofană-Boeru*, Prof. *Iulia Csutak*, Prof. Univ. Dr. *Constantin Cucuș*, *Ana-Maria Dima*, Lect. Dr. *Otilia Dragomir*, Lect. Dr. *Fodor Ladislau*, Prof. *Füleki Katalin*, Dr. *Laura Grünberg*, Conf. Dr. *Cornel Havârneanu*, Prof. *Andreea Hodivoianu*, Prof. *Anca Ilea*, Prof. Univ. Dr. *Miron Ionescu*, Prof. *Gabriel Ioniță*, Lect. Dr. *Romiță Iucu*, Prof. *Mihai Manea*, Prof. *Edmond Mauzer*, Prof. *K. Nicolae Micescu*, Drd. *Cristina Mihai Ștefan*, Asist. *Dorin Nastas*, Prof. Univ. Dr. *Ioan Neacșu*, Prof. Drd. *Mihaela Neagu*, Drd. *Anca Nedelcu*, Dr. *Liviu Niculescu*, Prof. *Mariana Norel*, Cercet. șt. *Cornelia Novak*, *Alina Oancea*, Conf. Dr. *Stan Panțuru*, Prof. Univ. Dr. *Emil Păun*, Înv. *Georgeta Pința*, Prof. Univ. Dr. *Dan Potolea*, Prof. Drd. *Constantin Petrovici*, Lect. Dr. *Dorina Sălăvăștru*, Prep. *Radu Robotă*, Prof. *Ileana Sanda*, Lect. Dr. *Cristian Stan*, Lect. Dr. *Maria Liana Stănescu*, Conf. Univ. Dr. *Adrian Stoica*, Conf. Dr. *Ana Stoica*, Lect. Drd. *Doina Olga Ștefănescu*, Prof. *Roxana Șulea*, Asist. *Ticu Constantin*, Prof. Univ. Dr. *Steliana Toma*, Prof. *Vikol Erszébet*, Prof. *Adriana Tepelea*, Lect. Dr. *Cătălina Ulrich* și Cercetător *Bogdan Voicu*.

Culegerea și prelucrarea inițială a datelor empirice s-au făcut în perioada 14 mai – 5 iunie 2001. Raportul de bază a fost realizat între lunile iunie și noiembrie 2001.

Lansarea inițială a raportului de cercetare a avut loc în 5 octombrie 2001, cu ocazia Zilei Educatorului. Studiul a fost supus dezbaterii publice în cadrul unui *Forum* de discuții organizat în perioada 22-24 noiembrie 2001 de către *Centrul Educația 2000+*, managerul principal al întregului demers de cercetare și de finalizare a acestuia. La acest *Forum* au participat: Prof. Univ. Dr. *Ecaterina Andronescu*, ministrul Educației și Cercetării, membri ai Consiliului Național pentru Curriculum, reprezentanți ai Inspectoratelor Școlare Județene, membrii echipei de cercetare. În luna noiembrie 2001, a fost publicată o sinteză de 30 de pagini a raportului, care a fost distribuită într-un număr de 200 de exemplare.

În fine, publicarea volumelor de față face parte din strategia de diseminare a studiului de impact, propusă de *Centrul Educația 2000+* și agreată de *Ministerul Educației și Cercetării*.

Coordonatorii

